

Lectures tendencioses

MIQUEL DE PALOL

Hi ha en aquesta vida qui s'agrada de sentir a prop l'alè de la història, i hi ha qui ho considera una morbositat característica de desídia senil. Costa jutjar aquestes coses en abstracte: el lector dirà, depèn del que es tracti, jo hi estaré d'acord o no. L'alè de la història escalfa els catalans, o els glaça, depèn de l'humor de cadascú, des de l'obra magna del Dante, que se sol citar malament, "l'avara povertà dei catalani", quan en realitat és "l'avara povertà di Catalogna" (*Paradis*, VIII, 77), tal com diversos pròcers de les lletres del país afectat, Pla i Perucho al capdavant, han matisat, sempre aprofitant per entrar en ponderacions d'ordres diversos per explicar que potser el Dante no fa quedar els catalans tan malament com sembla, o que tal com es refereix a uns certs catalans, no afecta la resta ni la majoria. Diu Pla: "Aquest vers no fa cap referència a la Catalunya peninsular, de la qual el poeta degué tenir una idea vaguissima. Fa referència a Sicília, dominada, des del 30 de març de 1282, pels reis de la Corona d'Aragó, després del desastre dels Anjou i de les Vespres Sicilianes".

Quan Pla parla dels reis de la Corona d'Aragó es refereix a Pere el Gran, de qui fa poc s'ha fet un estudi anatòmic, una mena d'autòpsia històrica a la recerca de dades personals que –vist el documental emès per la tele– m'han semblat més confirmadores que sorprenents. Comparable només amb el seu pare Jaume I, que aquest rei deu haver estat del millor que hi ha hagut a Catalunya n'hi ha una dada objectiva que impressionarà poc als mercantilistes actuals de la literatura: transcendeix el protagonisme de les cròniques de Desclot i Muntaner –el relat de la seva mort és el model literari per als relats de morts i protocols funeraris reials al *Tirant lo Blanc*– i és objecte argumental per a Dante a la *Commedia* mateixa (*Purgatori*, VII, 112), on no queda malparat, i per a Shakespeare a la comè-

dia *Much ado about nothing* (*Molt soroll per a no res*), per cert, interpretat per Denzel Washington a la versió cinematogràfica de Kenneth Branagh.

En la poc noble –però al cap i a la fi divertida, mal que prescindible– tasca de rebatre, pal·liar, disfressar o el que es vulgui fer amb la blasma dantesca dels catalans se m'acudeixen moltes coses, fins i tot forçar la sintaxi i aferrats a la coma final del primer vers imaginar que quan el poeta diu "E se mio frate questo antivedesse, / l'avara povertà di Catalogna / già fuggiria, perché non li offendesse" [en traducció de Sagarra: I el meu germà, si hagués això pensat, / de Catalunya, la pobresa avara, / per ofendre'l, no fóra al seu costat], no diu que si el seu germà preveïés això fugiria de l'avara pobresa de Catalunya perquè deixi d'ofendre'l, sinó que havent estat prevista per ell, la pobresa avara ha fugit de Catalunya i ja no l'ofèn, perquè ja no hi és: un anacolut funambulesc, digne de Cavalcanti, de Góngora i de Soto de Rojas, però tampoc aliè del tot a la poètica del Dante.

No deixa de tenir una certa gràcia com la retòrica de l'exegega literari s'aproxima a la del polític quan es tracta d'acordar els materials amb les intencions, quan s'interpreta, es reininterpreta, es fan moviments d'aproximació i d'allunyament.

I la Leveroni què?

D. SAM ABRAMS

Em sembla que l'atenció que s'ha dedicat a la poeta, narradora, memorialista i traductora Rosa Leveroni pel seu centenari ha estat massa escassa i feble. És com si realment la cultura catalana no es volgués comprometre del tot a dir en veu alta que és una de les grans figures literàries del segle XX.

Ara bé, amb aquest judici tan sever no vull menysprear certs esforços individuals i col·lectius. Penso en els esforços de persones com Vinyet Panyella, que ha pres l'Any Leveroni com una qüestió personal. Penso en l'Institut Català de les Dones, amb l'exposició itinerant *Rosa Leveroni, dona de lletres*; el PEN català, amb les dues jornades que van organitzar el mes abril, a l'Ateneu Barcelonès; l'Ajuntament de Cadaqués, amb una edició especial del premi que porta el nom de la poeta; la Fundació Palau i el seu cicle estival *Poesia i +*, o CCG Edicions de Girona, que ha publicat l'exquisida antologia *La poesia essencial*, a cura d'Abraham Mohino i Mònica Miró, i promet una obra completa de l'autora als primers dies d'octubre.

Tot i la crisi, penso que la cultura catalana, als més alts nivells, es podia haver significat molt més a l'hora del reconeixement de Rosa Leveroni i la seva obra. Aquesta falta d'interès en l'obra i la figura de la poeta ha culminat amb la seva absència total en la cerimònia al Parc de la Ciutadella el dia Onze de Setembre. Joan Maragall hi era, Mà-

rius Torres hi era, fins i tot Jaume Vicens Vives hi era, però Rosa Leveroni, no. Trobo que aquesta exclusió és intolerable, injustificable i lamentable. Em sap greu que el president Montilla i el seu gabinet, i el conseller Tresserras i el seu entorn estiguin tan mal aconsellats i servits des de més avall. I també cal assenyalar, en el mateix sentit, l'absència de les universitats catalanes a l'hora de reivindicar l'autora. El seu silenci i mutisme és imperdonable i diu molt de la desconexió de la universitat de l'actualitat i l'establiment d'un cànon de la literatura moderna.

El centenari de Leveroni era una ocasió immillorable per posar de relleu la importància de la poeta. Les commemoracions de centena-

ris tenen aquesta finalitat de provocar nous acostaments a les obres dels autors homenatjats, acostaments que es caracteritzen pel seu rigor, actualitat i la seva objectivitat. Fa massa temps que Rosa Leveroni viu sota la llosa de la famosa *boutade* de Gabriel Ferrater que era una autora que no tenia res a dir. Fa massa temps que Rosa Leveroni viu segrestada per l'exclusivisme del feminisme literari. Fa massa temps que la crítica i l'estament acadèmic no prenen seriosament la producció de Leveroni. Repassin els judicis crítics de Carles Riba i Salvador Espriu. Rellegeixin poemes com ara *Elegia del Conflent i Testament*. I ja m'ho sabran explicar si Rosa Leveroni no mereix una atenció de més alta qualitat. *